

חסד ונתינה, שכבה בוגרת
שיעור 5 – מתבוננים ובונים – נטיעה עוברת
מפתח הלב מתוך אמונה, המינהל לחינוך דתי

נטיעה עוברת

מתבוננים ובונים
שכבה בוגרת

רציונאל

במדרש תנחומא (פרשת קדושים סימן ח'), על הפסוק: "כי תבואו אל הארץ ונטעתם", דרשו:
"אמר להם הקב"ה לישראל, אף על פי שתמצאו אותה מלאה כל טוב, לא תאמרו נשב ולא נטע,
אלא הוו זהירין בנטיעות, שנאמר ונטעתם כל עץ מאכל, כשם שנכנסתם ומצאתם נטיעות שנטעו
אחרים, אף אתם נטעו לבניכם...".
הנטיעה לדורות הבאים היא ביטוי לצורך לתת ללא מחויבות וללא תמורה. העץ והנטיעה
מסמלים את הפן של הנתינה המוחלטת.
תכונה זו עוברת אלינו מהבורא יתברך כבריח תיכון מבריאת העולם דרך אבות האומה ועד לימינו
אנו.
בשיעור זה, כהכנה לט"ו בשבט, נעסוק בנושא הנתינה שמתבטאת בנטיעה המשתקפת במהלך
הדורות.

מטרות

- התלמיד ילמד כי נטיעה היא ביטוי לנתינה למען האחר בלי לקבל תמורה.
- התלמיד יבחין במאפיין הזה במהלך הדורות השונים.
- התלמיד ישאף להמשיך ולקחת חלק בשלשלת הנתינה.

מבנה השיעור

- פתיחה: ברוורס (מליאה)
- שלב א': חבילה עוברת (משחק במליאה)
- שלב ב': מה הקשר? (מליאה)
- סיכום: חבילה עוברת הלאה (מליאה + עבודה אישית)

ההכנות הנדרשות

- יש להכין אמצעי להשמעת שיר + שיר (מומלץ שיר שמתאים לט"ו בשבט).
- יש להצטייד בחבילת ממתקים כפרס למשחק חבילה עוברת, כמספר ילדי הכיתה שאליה מיועד המשחק שנכין.
 - הצעה: אפשר לבקש מראש מהתלמידים להביא פירות יבשים שיהיו הפרס למשחק.
- יש להכין עיתונים, נייר דבק (סלוטייפ) ומספריים.
- יש להדפיס או לצלם את התמונות הנלוות (נספח 1).
- יש לגזור את כרטיסי המשימה (נספח 2).
- יש להכין פתקים כמספר ילדי הכיתה כפול מספר המשימות.

שנה ג' אהבה,
חסד ונתינה בשילוב אחריות ונתינה

חסד ונתינה, שכבה בוגרת
שיעור 5 – מתבוננים ובונים – נטיעה עוברת
מפתח הלב מתוך אמונה, המינהל לחינוך דתי

- יש להכין שש שקיות קטנות לצורך איסוף הפתקים שיכינו התלמידים.
- יש לגזור את כרטיסי המשימה לכיתה הצעירה ולארגן אותם על פי סדר. ביניהם יש לשבץ כרטיסי המתנה (נספח 3).
- יש לגזור את כרטיסי המושגים (נספח 4).
- יש לתאם מראש עם מורה של כיתה צעירה את הבאת המשחק כשי לכיתה הצעירה.
- יש לצייר עץ גדול על גבי נייר רצף או גיליון בריסטול (אין צורך בציור מדויק אלא רק בקווים כלליים).
- יש לצלם את פתקי הברכות כמספר התלמידים (נספח 5).

מהלך השיעור

פתיחה : ברורס (מליאה)

- נושיב את התלמידים במעגל ונסביר להם שהיום נשחק "חבילה עוברת" אבל ברורס.
- נשאל מי מהתלמידים יכול לנחש למה הכוונה.
- לאחר שנשמע מספר תשובות נסביר : פירוש המילה רוורס בעברית הוא לאחור. במשחק היום נתחיל מהסוף להתחלה. בכל פעם שהחבילה תיעצר נצטרך למלא משימה ולעטוף את החבילה במקום לקלף אותה.
- נאמר לתלמידים שלמשחק שלנו יש קשר לנושא של שיעורי "חינוך מתוך אמונה" ולתקופה שבה אנו נמצאים, ונזמין אותם לחשוב על כך לאורך הפעילות. נדגיש כי איננו רוצים לשמוע כרגע תשובות ושניתן לכך זמן לקראת סוף השיעור.

שלב א': חבילה עוברת (משחק במליאה)

- הסבר מקדים : במהלך המשחק ימלאו התלמידים משימות שונות שאותן ישלבו בחבילה שהם יוצרים. החבילה תינתן בסופו של דבר כמשחק חבילה עוברת לכיתה צעירה.
- נשמיע את המנגינה ונעצור אותה בלי להסתכל על ילדי הכיתה.
- התלמידים יעבירו ביניהם את השקית עם ההפתעות עד לעצירת המנגינה.
- בכל עצירה כזאת המורה יקריא את קטע המידע המתאים ויתלה על הלוח או יניח תמונה מתאימה (נספח 1). לאחר מכן התלמיד שהחבילה נעצרה אצלו יקבל פתק עם משימה (נספח 2) שאותו יקריא לתלמידים. התלמיד יאסוף את הפתקים שהכינו חבריו ויכניס אותם בצירוף כרטיס משימה לכיתה הצעירה (נספח 3) לשקית. את השקית יצרף לחבילה, יעטוף בעיתון וידביק בעזרת סלוטייפ. לאחר מכן נמשיך להשמיע את המנגינה והמשחק יימשך.
- קטעי מידע והסבר למטלות :

1) בריאת העולם

על פי המדרש הבא העובדה שהקב"ה עסק בנטיעת עצי גן עדן מהווה עבורנו הדרכה לעתיד. הנטיעה האלוקית מסמלת את רצונו של ה' להיטיב לנבראיו שעיקרה עצם הבריאה של העולם והדאגה לו.

"... מתחלת ברייתו של עולם לא נתעסק הקב"ה אלא במטע תחלה הה"ד (=זה שכתוב) "ויטע ה'
אלקים זן בעדן", אף אתם כשנכנסין לארץ לא תתעסקו אלא במטע תחלה. הה"ד "כי תבאו
אל הארץ ונטעתם..."
(ויקרא רבה, פרשה כ"ה)

- משימה: כתבו שם של עץ פרי בצורה מבולבלת.

2) כרמו של נח

התורה מספרת: "ויזול זון איש האדמה ויטע כרם" (בראשית ט', כז). רש"י מסביר כי:
"כשנכנס לתיבה הכניס עמו זמורות ויחורי תאנים". לפי המדרש לקח עמו נח גם שתילי זיתים.
אף שיש פרשנות שמבקרת את מעשיו של נח (שהרי השתכר מהיין שהכין), אפשר לראות מכאן
את דאגתו להמשך העולם לא רק בהצלת החי אלא גם בשיקום הצומח.

- משימה: כתבו את אחד משבעת המינים באתב"ש.

3) אשל אברהם

אברהם השתמש בעצים שנטע כדי להיטיב עם אורחיו בגשמיות וברוחניות:

"ויטע אשל בכאר יבע ויקרא שם בשם ה' אל עולם"
(בראשית כ"א, ל"ג)

רש"י: "...פרס להביא ממנו פירות לאורחים בסעודה... על ידי אותו אשל נקרא שמו של הקב"ה אלוה לכל
העולם. לאחר שאוכלים ושותים אומר להם זכרו למי שאכלתם משלו, סבורים אתם שמשלי אכלתם, משל מי
שומר והיה העולם אכלתם"

- משימה: כתבו שמות של עצי נוי מהסוף להתחלה.

4) שדותיו של יצחק

למרות כל הקשיים (שנת בצורת ואדמת גרר שהייתה באיכות נמוכה), יצחק זוכה בברכת ה' (יבול
בכמות של פי מאה מהצפוי) לשדותיו ומשתמש בה כדי לדאוג לנוקמים:

"ויזרע יצוק בארץ ההוא וימצא בשנה ההוא מאה שערים ויברכהו ה'
(בראשית כ"ו, י"ב)

רמב"ן: ודרשו "במאה שערים" שמדדוה למעשרות כי היו האבות נדיבי עמים לתת מעשרות
לעניים, או לכהני ה', כגון שם ועבר ותלמידיהם..."

- משימה: כתבו שמות של ירקות בגימטרייה.

5) ארזי יעקב

המשכן שבנו בני ישראל במדבר נבנה, כידוע, מעצי שיטים (נקראים גם ארזים) שמקורם מוסבר
בפירושו הבא:

רש"י: "מאין היו להם צמדבר, פירש רבי תנחומא יעקב אבינו כפה צרוח הקודש, שעתידין ישראל לצנות
משכן צמדבר, והביא ארזים למארים ונטעם, וזה לצניו ליטלם עמהם, כשיאלו ממארים"

חסד ונתינה, שכבה בוגרת
 שיעור 5 – מתבוננים ובונים – נטיעה עוברת
 מפתח הלב מתוך אמונה, המינהל לחינוך דתי

- משימה: כתבו שמות של פירות ועצים שמתמשים בהם לצורך מצוות ומנהגים.

6 "וכי תבואו"

המחויבות של עם ישראל לדאוג לדורות הבאים מקבלת משמעות חדשה עם כניסתם לארץ:

"וכי תבואו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל..."

(ויקרא י"ט, כ"ג)

"אמר להם הקב"ה לישראל, אעפ"י שתמצאו אותה מליאה כל טוב, לא תאמרו נשב

ולא נטע, אלא הווי זהירין בנטיעות, שנאמר ונטעתם כל עץ מאכל, כשם שנכנסתם

ומצאתם נטיעות שנטעו אחרים, אף אתם נטעו לבניכם..."

(מדרש תנחומא, פרשת קדושים, סימן ח')

חשבו על פרי ועל יישוב בארץ שמתחילים באותה אות וכתבו אותם ללא האות הראשונה.

שלב ב': מה הקשר? (דיון במליאה)

- נכריז על סיום המשחק ונסביר לתלמידים שעכשיו ננסה להסביר את הקשר בין המשחק לבין נושא הנתינה והחסד וט"ו בשבט.

- נפזר על הרצפה את כרטיסי המושגים (נספח 3).

- נזמין בכל פעם תלמיד אחר לבחור בכרטיס ולהסביר את הקשר בינו לבין המשחק.

- הכרטיסים:

○ נתינה - כשם שהקב"ה העניק לעולם חיים והוא משגיח ודואג לעולם, כך גם אנחנו צריכים לנהוג. עניין זה בא לידי ביטוי בנטיעת גן עדן.

○ דאגה לדורות הבאים - הנטיעה מסמלת ערך זה שבו הנוטע אינו דואג רק לעצמו אלא גם לבאים אחריו.

○ אכילה - זוהי אחת ממטרות הנטיעה כפי שהיא באה לידי ביטוי בנטיעת גן עדן ובסיפורו של נח.

○ קדושה - יש גידולים שבעזרתם אפשר לקיים מצוות שונות.

○ נוחות ונוי - ממטרות הנטיעה כפי שבאה לידי ביטוי באשל שנטע אברהם.

○ בנייה - שימוש נוסף בעצים הניטעים כפי שרואים מהמדרש על יעקב.

○ יישוב הארץ - הנטיעה שימשה עם כניסת עם ישראל לארץ כחלק ממצוות היישוב בה.

○ סבלנות - הנטיעה מפתחת בנו את מידת הסבלנות. ההנאה מהעץ ומפירותיו איננה מיידית ומצריכה המתנה.

○ התחשבות - על ידי הנטיעה אפשר לבטא כי אנו רואים ומשקיעים גם בצורכי האחר.

סיכום: חבילה עוברת הלאה (מליאה + עבודה אישית)

- נספר לילדים שאת החבילה בעצם הכנו למען ה"דורות הבאים" ושכבר הבטחנו אותה כמשחק לאחת מהכיתות הנמוכות.

- נסב את תשומת לבם לכך שגם החבילה שלנו מזכירה קצת פרי שעטוף בקליפה.

חסד ונתינה, שכבה בוגרת
שיעור 5 – מתבוננים ובונים – נטיעה עוברת
מפתח הלב מתוך אמונה, המינהל לחינוך דתי

- נחלק את פתקי הברכות (נספח 5) ונזמין את התלמידים לכתוב ברכות לתלמידי הכיתה הצעירה.
- נדביק את הברכות על גבי כרזת העץ. אפשר כמובן לצבוע ולקשט.
- נעביר את הכרזה ואת המשחק לכיתה הצעירה. חשוב להסביר למורה של כיתה זו כי המשימות הנמצאות בחבילה מיועדות לכלל ילדי הכיתה (ולא רק לילד שאליו הגיעה החבילה).
- כדאי להציע למורה של כיתה זו להזמין את תלמידיה לכתוב מכתב שבו יתארו את הפעילות שעברו ויודו לכיתה הבוגרת.

שנה ג' אהבה,
חסד ונתינה בשילוב אחריות ונתינה

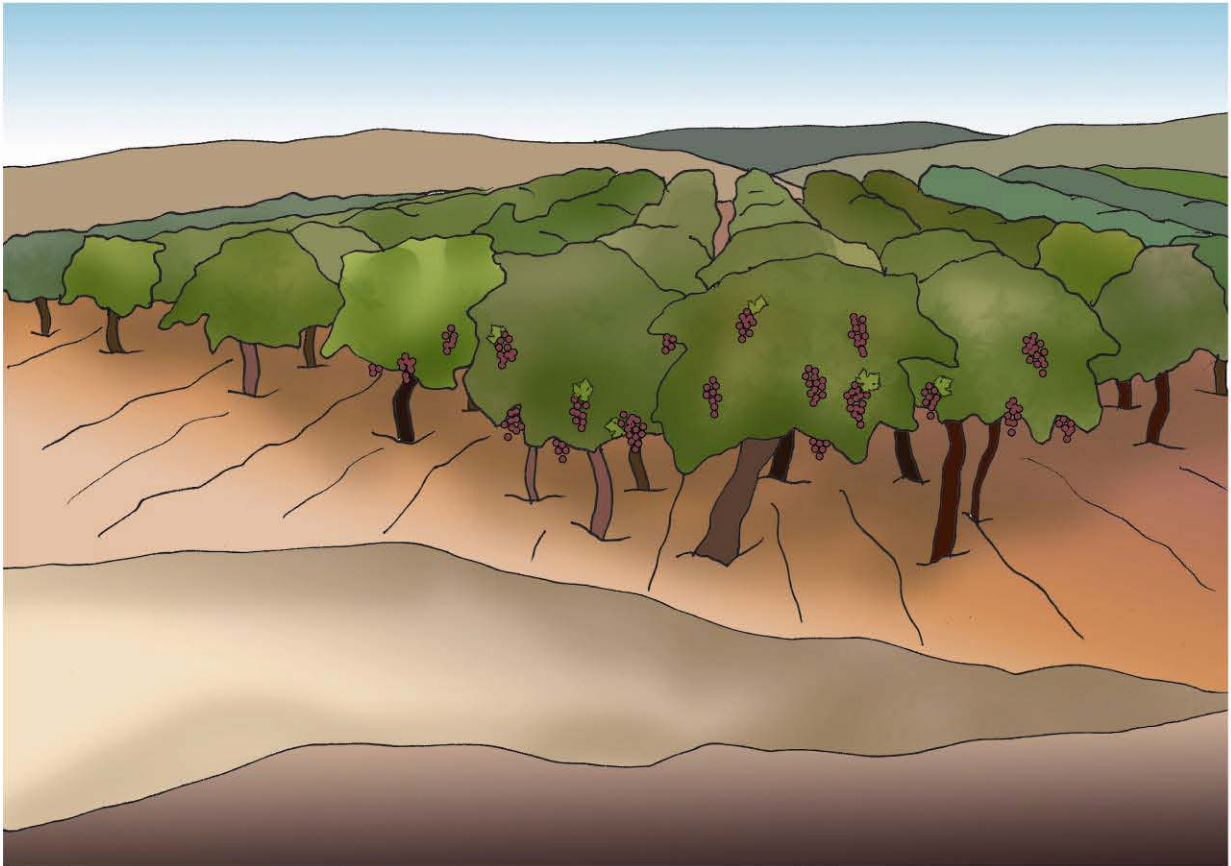

"וַיֵּטַע אֲנֹשׁל בְּבְאֵר שָׁבַע וַיִּקְרָא שָׁם בְּשֵׁם ה' אֵל עוֹלָם" (בראשית, כ"א, ל"ג)

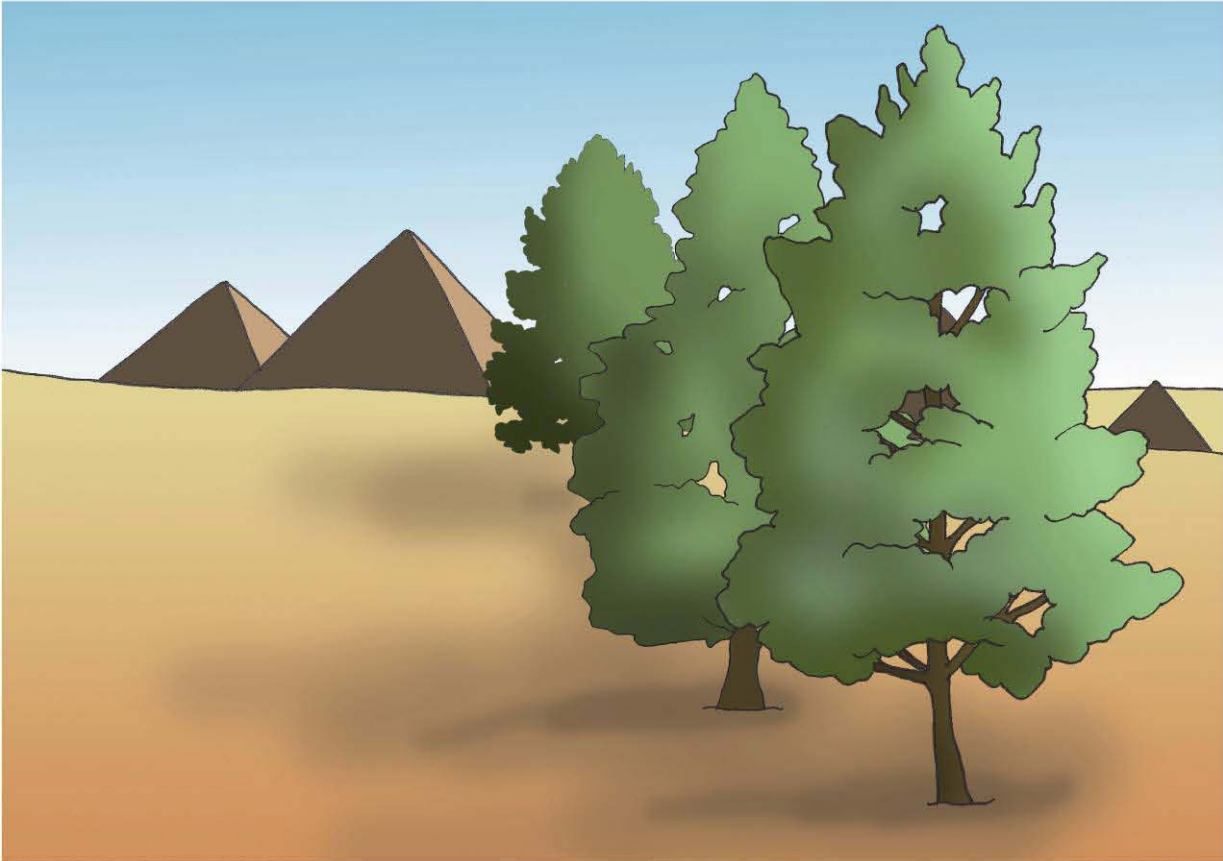
"וַיֵּטַע ה' אֱלֹקִים גֶּן בְּעֵדֵן" (בראשית ב' פס' ח')

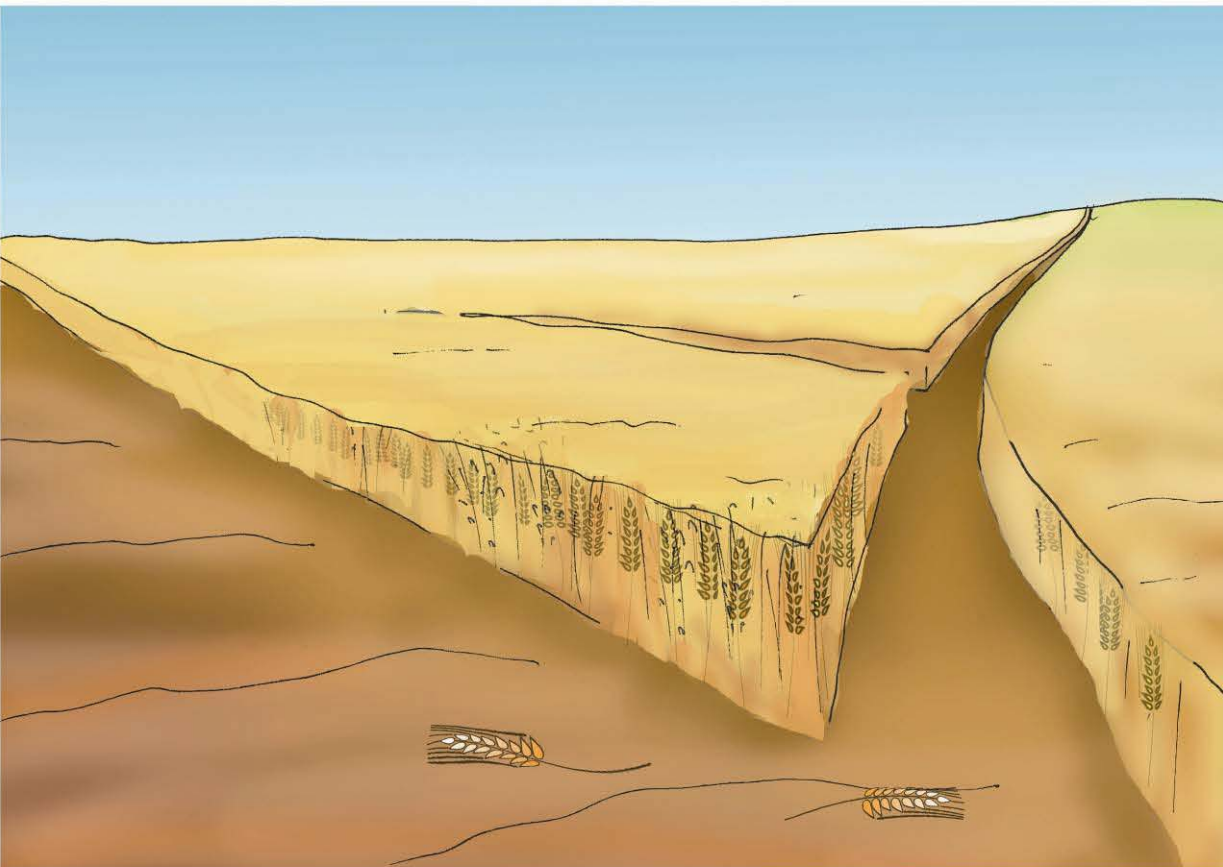
”וַיַּחַל בַּח אִישׁ הָאֲדָמָה וַיִּטַּע כֶּרֶם” (בראשית ט', כ')

”וְכִי תֵבְאוּ אֶל הָאָרֶץ וְנִטְעַתֶּם כָּל עֵץ מֵאֲכַל...” (ויקרא י"ט, כ"ג)

”...יעקב אבינו צפה ברוח הקודש, שעתידין ישראל לבנות משכן במדבר, והביא ארזים למצרים ונטעם...” (רש"י שמות כ"ה פס' ה' ד"ה "ועצי שטים")

”וַיִּזְרַע יַצְחָק בְּאֶרֶץ הַהוּא וַיִּמְצָא בְּשָׂנֵה הַהוּא מַאֲה שְׁעָרִים וַיִּבְרָכֵהוּ ה'”
(בראשית כ"ג, י"ב)

משימה 1:

כתבו על הפתק שם של
עץ פרי
בצורה מבולבלת.

משימה 2:

כתבו על הפתק
את אחד משבעת המינים
באתב"ש.

משימה 4:

כתבו על הפתק
שם של ירק
בגמטריא.

משימה 3:

כתבו על הפתק
שם של עץ נוי
מהסוף להתחלה.

משימה 6:

חשבו על פרי וישוב בארץ
שמתחילים באותה אות
וכתבו אותם
ללא האות הראשונה.

משימה 5:

כתבו על הפתק
שם צמח שמתמשים בו
לצורך מצוות ומנהגים

כרטיס משימה

4.

בפתיקים הבאים כתובים שמות של ירקות בגימטריה - בדקו באילו ירקות מדובר.

כרטיס משימה

1.

בפתיקים הבאים כתובים שמות של פרחים בצורה מבלבלת (לדגמה, פלנית = תלינך) - נסו לזהות את שמות הפרחים.

כרטיס משימה

5.

בפתיקים הבאים כתובים שמות של צמחים הקשורים למצוות שונות. נסו לחשב באילו מצוות מדובר.

כרטיס משימה

2.

בפתיקים הבאים כתוב שם של אחד משבעת המינים באתב"ש - נסו לגלות מהו.

כרטיס משימה

6.

בפתיקים הבאים כתובים שמות של פרות ושמות של ישובים שקאות הראשונה שלהם זקה אך חסרה - מהי האות?

כרטיס משימה

3.

בפתיקים הבאים כתובים שמות של עצי נוי מהסוף להתחלה (לדגמה, שורב - ברוש) - נסו לזהות את שמות העצים.

הַחֲשֵׁךְ אֶת הַחֲשֵׁחַק

כרטיס המתנה

אֵין חֲשִׁיכָה,
לֹא נוֹרָא

כרטיס המתנה

הַחֲשֵׁךְ
אֶת הַחֲשֵׁחַק

כרטיס המתנה

אֵין חֲשִׁיכָה,
אוֹלֵי בַּפֶּעַם הַבָּאָה

כרטיס המתנה

אֵין חֲשִׁיכָה,
לֹא נוֹרָא

כרטיס המתנה

עֵבֹר הַלָּאָה

כרטיס המתנה

דאגה
לדורות
הבאים

נתינה

קדושה

אכילה

סבלנות

זיטוב
הארץ

בניה

התחשבות

נחמות
ובני

